

אשיק החכם

קירגיזיה

לפני שנים רבות חי בקירגיזיה נער יתום בשם אשיק. הוא שירת כרועה הצאן אצל באי עשיר. בקיץ ובחורף חי במרעה ורק לעתים רחוקות הגיע לאיל (כפר קירגיזי).

פעם, בדרך הביתה, ראה אשיק צפרדע עם רגל שבורה. הוא ריחם עליה, לקח אותה אליו, וחבש את הרגל שלה. אחר כך בפינת הדיר חפר גומה, מילא אותה במים ושחרר את הצפרדע לשלולית. במשך ימים רבים הוא דאג לה עד שהרגל הבריאה.

לבאי נודע שאשיק מטפל בצפרדע, וכעס על כך מאוד. "אני מאכיל אתך לא כדי שתתעסק עם כל מיני יצורים!" צעק עליו "זרוק אותה מיד!"

הנער לקח את הצפרדע, הביא לאגם ורצה לשים אותה במים, אך הצפרדע התחילה לדבר בקול אנוש. "הצלת אותי" אמרה "ואני רוצה לגמול לך על כך. קח את חלוק האבן הזה. הוא בעל כשפים. אם תמצא בצרה זרוק אותו על הארץ ואמור רק 'חלוק אבן, עזור לי' והוא ימלא

את המשאלה שלך." והיא נתנה לו אבן קטנה וירוקה, קפצה למים ונעלמה.

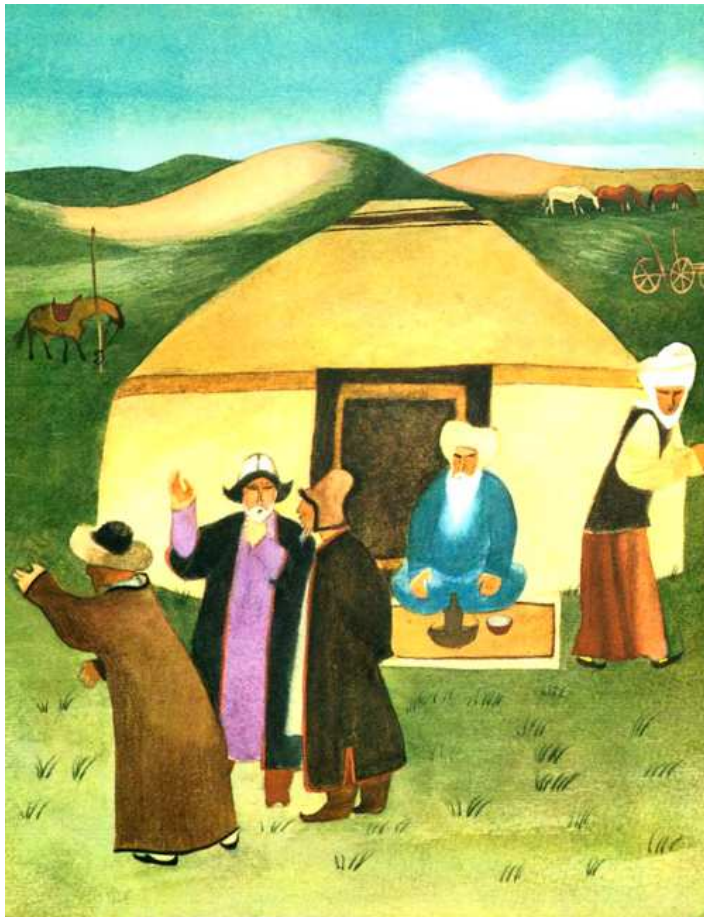
הנער לא חשב הרבה אלא שם את האבן בכיס וחזר הביתה.

כשאשיק התקרב לכפר ראה שם מהומה. אנשים צעקו, התווכחו, נשים בכו מרות. לפני ביתו של הבאי התאספו זקני הכפר, בעלי זקנים ארוכים וזקנים לבנים, כל האקסקאלים,

חכמים, יועצים של הבאי. מולם עמד אחד, שהגיע לכפר ברכיבה על סוס ודיבר "לקאראחאן מחשבות רעות."

הבאי השכן, קאראחאן, היה ידוע לכולם. היה איש רע, חמדן וחסר רחמים.

אנשיו רעדו מפחד כשרק הזכירו את

כולם שיבחו את חכמת הנער. נתנו לו את התיש העלוב
והזקן ביותר, וכמתנה לחאן נתנו לו את הגמל הגבוה
ביותר. וכך הוא יצא לדרך.

קאראחאן התרגז מאוד כשראה את הנער רוכב על
תיש. "נער חצוף, איך אתה מעז לבוא הנה?" צעק.
וכולם סביב התחילו לרעוד מפחד.
אבל אשיק אמר בשקט "אדוני, מילאתי את דרישתך.
באתי לא ברגל ולא רוכב על סוס או על גמל, אלא על
תיש זקן, שאיש לא נוהג לרכב עליו. וגם לא הלכתי

שמו ואמהות איימו על ילדים "אם לא תתנהג... יבוא
קאראחאן..."
"מה רצונו?" שאלו בעלי הזקנים הלבנים והארוכים את
הרוכב שהביא את הבשורה.
"הוא רוצה להכניע את כל האנשים החיים בהרים
ובעמקים ולקחת את רכושם. מכל הכפרים שלחו אליו
שליחים עם מתנות יקרות, אבל הוא מוכן לקבל רק את
מי שיבוא אליו לא רוכב על סוס או גמל, לא ברגל, לא
בדרך ולא דרך שדות. אף אחד מהשליחים של הכפרים
אחרים לא חזר הביתה ועכשיו הגיע תורכם."
שוב רעשו כולם, אך לא ידעו מה לעשות. ואז יצא אשיק
מול האקסקאלים ואמר "תשלחו אותי!"
האקסקאלים בני זקנים לבנים וארוכים כעסו תחילה על
הנער החצוף שמתערב בדבריהם של מבוגרים, ואחר
כך התחילו לצחוק ממנו. אלא שאחד היועצים, זה בעל
הזקן הארוך והלבן ביותר שאל "שמעת מה שרוצה
קאראחאן?"

"שמעתי, אקסקאל" ענה הנער ברורות "אני לא אעלה
על סוס ולא על גמל, אלא על תיש זקן, שאיש לא רוכב
עליו, ולא ארכב בדרך או בשדות אלא בשבילי יער שרק
אני מכיר."

בדרך ולא בשדות, אלא רק בשבילים שבין עצי היער. "ואז קאראחאן קרא שוב, ובקול עוד יותר חזק "נער חוצפן, האם הכפר שלכם יכול לשלוח רק נער צעיר במקום מישהו גדול?" ואשיק ענה "אדוני, אם רצונך לדבר עם הגדולים, דבר עם הגמל הזה. הוא הגדול שבכל הכפר שלנו." "נער חוצפן! האם לא מצאתם בכפר שלכם מישהו זקן

שיבוא לדבר אתי?" "אם רצונך לדבר עם זקנים, אדוני" ענה אשיק "דבר עם התיש בעל זקן הזה. אין אצלנו זקן ממנו." חייך קאראחאן בחיוך זדוני ואמר "אם אתה כל כך אמיץ ובעל תושייה, אשחרר אתך מחר בבוקר ולא אפגע בכפר שלכם. אך זאת בתנאי שעד עלות הירח תביא הנה מאה סוסים שחורים, מאה גמלי רכיבה, מאה חלוקים רקומים ויורטה (אוהל) לבנה בעלת מאה קירות מקושטים יפה. ועד אז – שרתים, זרקו אותנו למרתף, ושמרו עליו היטב!" הביאו את הנער למרתף עמוק והעמידו עליו שומרים עם חניתות חדות. לא הייתה לו כל אפשרות לצאת משם. אשיק ישב במרתף וחשב איך להתחמק ולצאת לחופשי, אך

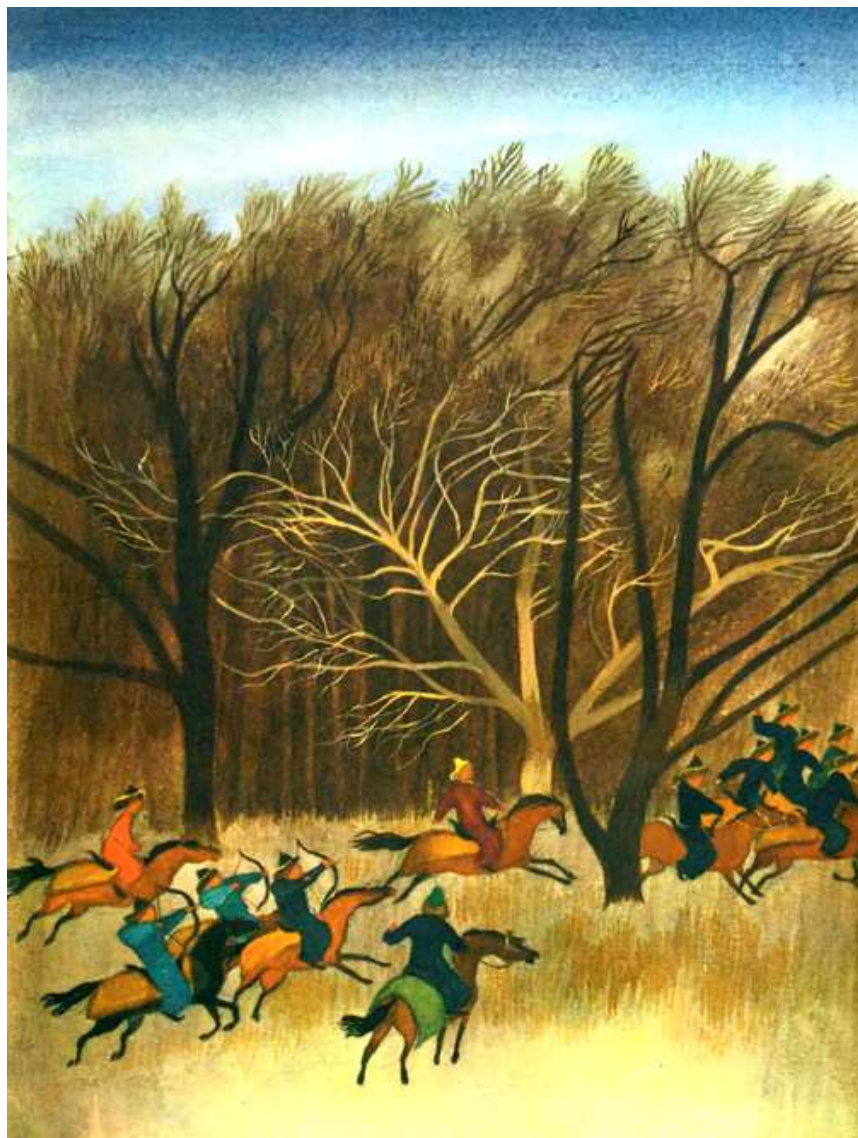
למרות התושייה שלו, לא מצא כל פתרון. תוך כדי הרהור הכניס את ידו לכיס והרגיש בחלוק אבן שנתנה לו הצפרדע. "אולי היא אמת דיברה?" חשב הנער. הוא זרק את האבן על הארץ ואמר "חלוק אבן, עזור לי. תביא לקאראחאן הפושע מאה סוסים שחורים, מאה גמלי רכיבה, מאה חלוקים רקומים ויורטה לבנה, בעלת מאה קירות מקושטים."

רק אמר את המילים והאבן התפרקה למאה חתיכות ובמקום בו נפלה עמדה נערה יפהפייה, בעלת צמה ארוכה, לחיים ורודות ושיניים כמו פנינים.

"אל תיבהל, נערי הטוב" אמרה "קאראחאן יקבל את הפדיון שלו. אתה רק צריך להיזהר מהכעס שלו. לכן אתן לך מסרק, מחט ומראה קטנה. אלה יעזרו לך אם תהיה בסכנה."

היא נתנה לאשיק את החפצים ונעלמה, כאילו לא הייתה בכלל.

עוד לפני שהירח עלה לשמיים הודיעו המשרתים לקאראחאן כי מתקרבת לביתו שיירה בלתי רגילה. מאה סוסים שחורים, מאה גמלי רכיבה, מאה חלוקים רקומים וליד הבית של החאן עלתה יורטה לבנה ענקית בעלת מאה קירות.

עלה יער צפוף וגבוה. השומרים נשארו מצד שני ולא יכלו בשום אופן לחדור ולעבור בין בעצים. חזרו השומרים לקאראחאן ונפלו לפניו על ברכיים "רחם עלינו חאן גדול! לא יכולנו להשיג את הנער. יער בלתי חדיר צמח לפנינו ועצר אותנו!"

קאראחאן שמח מאוד על העושר שהגיע לידינו, אך לא הראה זאת, כי נאלץ לשחרר את הנער החוצפן מהמרתף, וזה לא היה לרוחו. יחד עם זאת לא יכול היה להפר את מילתו. הוא קרא לנער אליו "אשחרר אתך, אבל אני רוצה שתישאר אצלי ותשרת אותי. אתן לך דרגת וזיר" אמר.

"לא, קאראחאן, אינני רוצה לשרת אתך כי מעשיך לא טובים. שחרר אותי ואל תתקוף את הכפר שלי, אם אתה עומד על הבטחתך" ענה אשיק.

עוד איש לא העז לדבר כך אל קאראחאן. דם הופיע בעיניו מרוב עלבון.

"טוב" אמר "אני ממלא את הבטחתי. תוכל ללכת."

רק יצא אשיק מחצר של קאראחאן זה קרא אליו את השומרים שלו.

"רוצו אחרי הנער והרגו אותו בחניתות החדות שלכם!" ציווה.

השומרים עלו על סוסיהם ויצאו למלא את הצו. אשיק שמע את קול פרסות, הסתובב וראה שרודפים אחריו אנשי קאראחאן. הוא הבין שהחאן הנפשע רוצה להרוג אותו. ואז הוציא אשיק את המסרק שנתנה לו הנערה היפה, וזרק אותו אחריו ומיד, במקום בו נפל המסרק,

קאראחאן לא ריחם על השומרים וציווה לכרות את ראשיהם. ואז קרא לחיילים אמינים ביותר שלו ואמר "דהרו מהר ותשיגו את הנער החצוף. תהרגו אותו עם החרבות שלכם."

רצו החיילים אחרי הנער וראו אותו כבר מרחוק. אך גם הוא ראה אותם. הוא זרק אחוריו את המחט שקיבל מהנערה במרתף והמחט הפך מיד לשרשרת הרים גבוהים שלא ניתן היה לעבור אותם. החיילים נשארו בצד אחד של ההרים והנער המשיך ללכת. החיילים חזרו לקאראחאן ונפלו לרגליו. "אדוני, אל תעניש אותנו. לא הצלחנו לתפוס את הנער. הרים גדולים הופיעו בדרך ולא יכולנו לעבור אותם." אך קאראחאן לא ריחם על החיילים וגם הם הוצאו להורג.

הפעם הוא בעצמו החליט לרדוף אחרי אשיק. "אכפו את הסוס המהיר ביותר שלי" קרא. הביאו לו את הסוס המהיר והוא קפץ עליו והתחיל לרדוף אחרי אשיק. הגיע ליער הצפוף, משך במושכות והסוס קפץ גבוה ועבר מעל היער.

המשיך קאראחאן לרדוף אחרי אשיק והגיע להרים גבוהים. גם כאן משך במושכות והסוס התרומם גבוה

לגדה השנייה. קאראחאן נזרק מהאוכף ונפל למים. הוא לא ידע לשחות. התחיל להרביץ בידיו על המים אך דבר לא עזר והוא שקע במי האגם וטבע.

הסוס של קאראחאן שחה ויצא לחוף. שם תפס אותו אשיק, קפץ עליו ודהר מהר לכפר שלו. בכבוד קיבלו את אשיק תושבי הכפר. ולאחר שהצליח לגבור על קאראחאן הנפשע התחילו לקורא לו אקסקאל (חכם).

מאז בקירגיזיה השם אקסקאל (מכובד) ניתן לא רק לזקנים בעלי זקנים ארוכים או לבנים, אלא גם לאנשים צעירים שמגיע להם הכבוד הזה.

ועבר מעל ההרים.

עכשיו קאראחאן ראה את הנער ובטוח היה ששום דבר לא יפריע לו יותר.

אבל אשיק ראה את הרודף וזרק אחוריו את המראה שלו. והמראה הפכה לאגם רחב ועמוק. זה לא הפחיד את קאראחאן. גם את האגם רצה לעבור על סוסו. הוא משך את המושכות והסוס התרומם באוויר, אך לא הצליח לעבור את כל רוחבו של האגם הרחב ונפל קרוב